

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ RƏYASƏT HEYƏTİ
Q Ə R A R

№ 7/11

Bakı şəhəri

14 mart 2018-ci il

Akademik Cəlal Əliyevin
90 illik yubileyi haqqında

2018-ci il iyun ayının 30-da görkəmli alim və ictimai-siyasi xadim, AMEA-nın həqiqi üzvü Cəlal Əlirza oğlu Əliyevin anadan olmasının 90 ili tamam olur.

Cəlal Əliyev Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun Təbiətşünaslıq-coğrafiya (1944), Azərbaycan Dövlət Universitetinin Biologiya fakültələrini (1951) fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. "Bitki fiziologiyası" ixtisası üzrə 1955-ci ildə namizədlik, 1971-ci ildə isə doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmişdir. 1976-cı ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1980-ci ildə həqiqi üzvü seçilmişdir. 1997-ci ildə professor elmi adını almışdır.

Elmi fəaliyyətinə 1951-ci ildə Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Elmi-Tədqiqat Əkinçilik İnstitutunun Bitki fiziologiyası şöbəsində başlayan Cəlal Əliyev burada laboratoriya və şöbə müdiri vəzifələrinə qədər yüksəlmişdir. O, eyni zamanda 1971-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Botanika İnstitutunda yaratdığı elmi tədqiqat qrupunu güclü kadr potensialı və maddi-texniki bazası olan laboratoriya və şöbə səviyyəsinə qədər inkişaf etdirmiş, 1990-cı ildən ömrünün sonunadək Bioloji məhsuldarlığın fundamental problemləri şöbəsinə rəhbərlik etmişdir. 1981-1990-cı illərdə Azərbaycan EA Biologiya Elmləri Bölməsinin akademik-katibi, uzun illər EA-nın Rəyasət Heyətinin üzvü olmuşdur.

Cəlal Əliyev keçən əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda biologiya elminin yeni istiqamətlərinin, o cümlədən, molekulyar biologiya, molekulyar genetik, gen və hüceyrə biotexnologiyası, riyazi biologiya, kompüter biologiyası və bioinformatikanın bünövrəsini qoymuş, onların inkişafının başlıca istiqamətlərini müəyyənləşdirmiş və zəngin bir elmi məktəb formalaşdırmışdır.

Cəlal Əliyevin elmi fəaliyyətinin əsas istiqaməti kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlıq proseslərinin nəzəri əsası kimi fotosintez və fototənəffüs proseslərinin tədqiqinə həsr olunmuşdur. O, bitkilərin məhsuldarlığının fizioloji, biokimyəvi, biofiziki və molekulyar-genetik

əsaslarını, eyni zamanda bitkilərin həyatının struktur-funksional təşkilinin molekulyar səviyyədə başlayaraq, bütöv bitki və əkinə qədər bütün mərhələ və formalarında məhsuldarlıq proseslərini tədqiq edərək yüksək məhsuldarlığın əsasında duran əsas prinsipləri işləyib hazırlamışdır. Fototənəffüs prosesi ilə bağlı əldə etdiyi mühüm nəticə isə dünya elminin tarixinə yazılmışdır.

Alimin inkişaf etdirdiyi elmi istiqamətlərdən biri də torpaq-bitki sisteminin radioaktiv parçalanma məhsulları ilə çirklənməsinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlıdır və bu problemə əlaqədar onun fundamental əsərləri beynəlxalq miqyasda çox yüksək qiymətləndirilmişdir.

Cəlal Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanda bitki genetik ehtiyatları üzrə Milli Proqram, biomüxtəlifliyin qorunması və səmərəli istifadəsi strategiyası və fəaliyyət planı işlənib hazırlanmış, Milli Genbank yaradılmış, Azərbaycanda təbii floranın öyrənilməsi istiqamətində mühüm işlər görülmüş, 2013-cü ildə "Azərbaycanın Qırmızı Kitabı"nın 2-ci nəşri hazırlanaraq çap olunmuşdur.

Cəlal Əliyevin apardığı fundamental tədqiqatların nəticələrinin seleksiya işlərində kompleks şəkildə tətbiqi ilə yüksək məhsuldarlığa malik qiymətli buğda sortları yaradılmışdır.

Alimin çoxillik axtarışlarının nəticələri Azərbaycanda və xaricdə nəşr olunmuş 800 elmi əsərdə, o cümlədən 25 fundamental monoqrafiya və kitabda, 20 müəlliflik şəhadətnaməsində öz əksini tapmışdır.

Akademik Cəlal Əliyevin rəhbərliyi ilə 15 elmlər doktoru, 80 elmlər namizədi hazırlanmışdır. Onun davamçıları ölkəmizin və dünyanın ən aparıcı elmi mərkəzlərində və universitetlərində bu gün də uğurla fəaliyyət göstərirlər.

Geniş diapazonlu elmi fəaliyyəti ilə akademik Cəlal Əliyev Azərbaycan elminin təşkili işində və inkişafında, dünyada tanınmasında, təbliğ olunmasında və beynəlxalq elmi təşkilatlarla əlaqələr qurulmasında, ölkə elminin beynəlxalq elm məkanına inteqrasiyasının dərinləşdirilməsində misilsiz xidmətlər göstərmiş, eyni zamanda dünya elminə dəyərli töhfələr vermişdir.

Cəlal Əliyev 1981-ci ildən ömrünün sonuna kimi "AMEA-nın Xəbərləri (biologiya və tibb elmləri)" jurnalının baş redaktoru, "AMEA-nın məruzələri" jurnalının və bir sıra beynəlxalq jurnalların redaksiya heyətinin üzvü və fəxri üzvü olmuşdur.

Cəlal Əliyev 1999-cu ildə YUNESKO-nun nəzdində yaradılmış "Bioetika, elmi biliklərin və texnologiyaların etikası" Azərbaycan Milli Komitəsinə uzun illər rəhbərlik etmişdir.

Cəlal Əliyev mötəbər simpozium, konqres və forumlarda Azərbaycan elmini layiqincə təmsil etmişdir. Beynəlxalq Fotosintez cəmiyyətinin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə 2011-ci və 2013-cü illərdə Bakı şəhərində böyük alimə həsr olunmuş "Davamlı inkişaf naminə fotosintez tədqiqatları" mövzusunda beynəlxalq konfranslar keçirilmişdir.

Akademik Cəlal Əliyevin rəhbərlik etdiyi Bioloji məhsuldarlığın fundamental problemləri şöbəsinin əsasında 2014-cü ildə Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu yaradılmışdır.

Akademik Cəlal Əliyevin Azərbaycanda elmin inkişafı sahəsində çoxillik zəngin və məhsuldar fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, alim "İstiqlal", "Şərəf" ordenlərinə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Fəxri Diplomu"na layiq görülmüşdür. O, iki dəfə "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni, "Böyük Vətən müharibəsində fədakar əməyə görə" medalı, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin fəxri fərmanları ilə təltif olunmuş və "Əməkdar elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür. Cəlal Əliyev əldə etdiyi elmi nailiyyətlərə görə bir sıra beynəlxalq mükafatlar almış, Gürcüstan Respublikasının "Şərəf" ordeni ilə təltif edilmiş, Rusiya Kənd Təsərrüfatı Elmləri Akademiyasının, Ukrayna və Belarus Aqrar Elmləri Akademiyasının xarici üzvü, bir çox beynəlxalq cəmiyyətlərin Azərbaycan üzrə təmsilçisi və üzvü seçilmişdir.

Akademik Cəlal Əliyevin elmi və ictimai mühitdə qazandığı böyük hörmət onun taleyüklü məsələlərdə nümayiş etdirdiyi yüksək prinsipiallığı ilə bağlıdır. Ölkəmizdə XX əsrin axırlarında cərəyan edən mürəkkəb ictimai-siyasi proseslərdə o, əsl vətəndaş mövqeyi tutmuş, milli mənafelərin müdafiəsi işinə sanballı töhfələr vermişdir. Cəlal Əliyevin 1995-2015-ci illərdə ictimai xadim kimi fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi ilə bağlı olmuşdur.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

QƏRARA ALIR:

1. AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin akademik-katibi, akademik Əhliman Əmiraslanova tapşırılsın:
 - 1.1. Akademik Cəlal Əliyevin 90 illiyinə həsr olunmuş yubiley yığıncağı və "Əliyev qiraətləri" elmi konfransı keçirilsin;
 - 1.2. "AMEA-nın Xəbərləri (biologiya və tibb elmləri)" jurnalının xüsusi nömrəsi akademik Cəlal Əliyevə həsr olunsun.
2. AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının direktoru, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Leyla İmanovaya və AMEA-nın "Elm" Nəşriyyatının direktoru Hafiz Abiyevə tapşırılsın ki, akademik Cəlal Əliyevin elmi əsərlərinin hazırlanmasını və nəşrini təmin etsinlər.
3. AMEA Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr və elmin populyarlaşdırılması idarəsinin rəisi Zülfüqar Fərzəliyevə və Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun direktoru, akademik İradə Hüseynovaya tapşırılsın ki, akademik Cəlal Əliyevin elmi, elmi-təşkilati və ictimai fəaliyyətini əks etdirən

məqalələrin dərc olunması, radio və televiziya verilişlərin hazırlanması təşkil edilsin, alimin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş film hazırlansın.

4. Müvafiq dövlət orqanları qarşısında aşağıdakı məsələlərlə bağlı vəsatət qaldırılsın:
 - 4.1. Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun təşəkkül tapmasında misilsiz xidmətləri olan akademik Cəlal Əliyevin adının bu quruma verilməsi;
 - 4.2. İnstitutun binasının qarşısında alimin büstünün qoyulması;
 - 4.3. Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda akademik Cəlal Əliyev muzeyinin yaradılması;
 - 4.4. Akademik Cəlal Əliyev adına mükafatın təsis edilməsi;
 - 4.5. Akademik Cəlal Əliyevin 90 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın keçirilməsi.
5. Qərarın icrasına nəzarət AMEA-nın prezidenti, akademik Akif Əlizadəyə həvalə edilsin.

AMEA-nın prezidenti

akademik Akif Əlizadə

AMEA-nın akademik-katibi

akademik Rasim Əliyev

